

УДК 631.162 (477.83)

**ВАЛОВА ДОДАНА ВАРТІСТЬ ТА ЇЇ ДИНАМІКА
В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*Л. Гончаренко, заступник начальника департаменту
агропромислового розвитку
Львівська ОДА*

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки Львівської області формує вагомому частку національного валового продукту. Займаючи 2,8% території сільськогосподарських угідь держави, Львівщина виробляє близько 4 % валової продукції сільського господарства України (у 2010 році – 3,8%, у 2011 – 3,6%). У 2011 році частка валової доданої вартості області становила понад 9 %, що забезпечує продовольчу безпеку регіону та його експортні можливості. Однак аграрний сектор не використовує свій потенціал повною мірою, а гостра конкурентна боротьба в умовах входження України до СОТ вимагає прискорення ефективного розвитку галузей АПК. Особлива увага і зусилля мають бути спрямовані на пошук нових ресурсоощадних технологій виробництва конкурентоспроможної продукції, формування ефективних організаційно-правових форм господарювання. Важливим завданням залишається створення дієвого механізму функціонування аграрного сектору економіки, його окремих галузей та суб'єктів господарювання, що є передумовою для зростання обсягів валової доданої вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку агропромислового виробництва в державі загалом і у Львівській області зокрема широко висвітлені в публікаціях вітчизняних науковців і практиків. Серед них варто вказати на аналітичні дослідження львівських економістів-аграрників Березівського П.С., Біттера О.А., Губені Ю.Е., Липчука В.В., Музики П.М., Костирка І.Г., Юрчишина В.В., Яціва І.Б. [1–6] та ін. Ці науковці системно показали стан організаційного розвитку сільськогосподарського виробництва області, розкрили основні причини деформацій у функціонуванні галузі та недоліки економічного механізму, який регулює економічні відносини в зазначеній сфері, що, проте, не охоплює всього спектра проблем, які існують на практиці.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – аналіз тенденцій розвитку сільськогосподарського виробництва у Львівській області та їх впливу на формування обсягів валової доданої вартості в галузі. Методика дослідження ґрунтується на використанні статистичних, графічних методів у поєднанні з аналізом і синтезом економічних процесів, які мають місце в АПК Львівщини.

Виклад основного матеріалу. Валова додана вартість відображає додатково створену вартість у процесі виробництва і визначається як різниця між вартістю виробленої продукції та проміжного споживання (витрати на товари та послуги, які використані для виробничих потреб – сировина, паливо, енергія, поточний ремонт, послуги транспорту, фінансових установ тощо). У виробництві продукції сільського господарства проміжне споживання у 2011 році займало 52% всієї вартості, у переробній промисловості – 83%.

Як видно з даних табл. 1, за останні сім років темпи зростання валової доданої вартості в сільському господарстві та в переробній промисловості зберігають позитивну динаміку, за винятком 2009 року, коли мав місце незначний спад. Відбуваються структурні зрушення в організації агропромислового виробництва у зв'язку з укрупненням його масштабів. Поступово нарощують обсяги виробництва сільськогосподарські підприємства, водночас у господарствах населення спостерігаємо їх скорочення (рис. 1).

Останніми роками на Львівщині стабільним є процес укрупнення сільськогосподарських підприємств. У 2012 році в області налічували понад 1,4 тис. сільськогосподарських підприємств, з яких у 16 посівні площі перевищували 3 тис. га. Найбільша питома вага припадає на підприємства, які мають у користуванні до 50 га (101 підприємство – 21,4%) та від 100 до 500 га сільськогосподарських угідь (92 підприємства – 19,5%).

Проте позитивні організаційні перетворення та зростання виробництва сільськогосподарської продукції не забезпечили підвищення дохідності сільгоспвиробників і розширене відтворення за рахунок власного виробництва.

Таблиця 1

Динаміка валової доданої вартості АПК та її питома вага у структурі економіки області

Валова додана вартість	Рік								2011р. 2001р., %
	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Всього по АПК, млн грн	2703	4820	5693	7239	8248	7661	8305	9702	3,6 р.б.
у т. ч.:									
сільське господарство	1585	2175	2243	2653	3285	3104	3710	4637	2,9 р.б.
переробна промисловість	1118	2645	3450	4586	4963	4557	4595	5065	4,5 р.б.
Питома вага доданої вартості у структурі економіки області, %	37,0	31,0	29,4	28,3	25,4	22,9	21,4	20,6	-16,4 в.п.
у т. ч.:									
сільське господарство	21,7	14,0	11,6	10,4	10,1	9,3	9,6	9,8	-11,9 в.п.
переробна промисловість	15,3	17,0	17,8	17,9	15,3	13,6	11,8	10,8	-4,5 в. п.

Валова додана вартість за 2012 рік буде оприлюднена у 2014 році.

Рис. 1. Структура валової продукції за категоріями господарств, %.

Упродовж 2012 року 37% підприємств працювали збитково (94 млн грн збитків). Лише 29% підприємств завершили рік із рентабельністю реалізації сільськогосподарської продукції понад 15%, з-поміж них – 35% підприємств у рослинництві, 19% – у тваринництві (рис. 2).

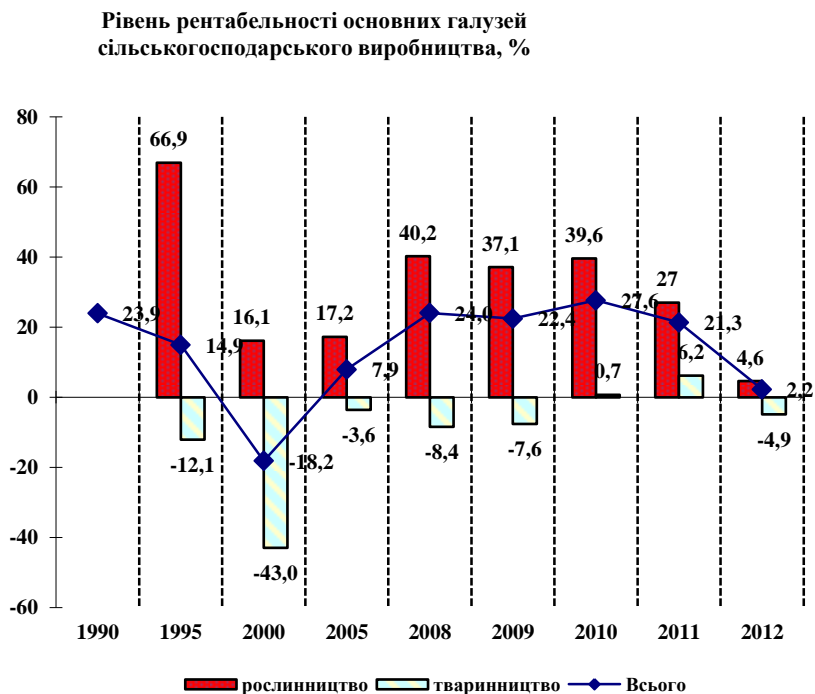

Рис. 2. Основні показники розвитку сільського господарства Львівської області за 2012 рік.

Рівень рентабельності реалізації сільськогосподарської продукції у 2012 році склав 2,2%, що у 9,7 раза менше, ніж попереднього року. Рентабельним є виробництво зерна, ріпаку, овочів, молока та яєць, проте всі ці види продукції низькорентабельні. Із прибуткового у збиткове перейшло виробництво цукрових буряків, картоплі, м'яса свиней, птиці. Виробництво м'яса великої рогатої худоби з року в рік є збитковим (табл. 2).

Серед основних причин, що зумовлюють збитковість тваринництва, можна назвати відсутність власних коштів для інвестування проектів розвитку галузі, великі терміни окупності коштів, вкладених у виробництво на тлі дешевого імпорту тваринницької продукції. Основним чинником, що формує прибутковість аграрного виробництва, є реалізаційна ціна на продукцію. В умовах нестабільності кон'юнктури ринку навіть за високої врожайності сільськогосподарських культур чи продуктивності тварин підприємства втрачають прибутки від коливання цін, що вказує на відсутність дієвих моніторингових і регуляторних механізмів впливу на цінову ситуацію з боку державних органів управління.

Таблиця 2

Рентабельність основних видів сільськогосподарської продукції

Сільськогосподарська продукція	Рік								
	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Усього	23,9	14,9	-18,2	7,9	24,0	22,4	27,6	21,3	2,2
у т.ч.: рослинництва		66,9	16,1	17,2	40,2	37,1	39,6	27,0	4,6
з них: зерно	188,8	135,3	73,2	2,4	58,1	13,0	4,5	8,3	4,3
цукровий буряк	18,6	40,9	-16,9	-15,3	3,3	101,0	56,0	29,2	-3,0
картопля	-0,6	61,7	9,4	4,8	-41,1	-23,1	41,2	26,1	-39,3
овочі (відкритого ґрунту)	46,9	81,4	-1,6	39,9	102,7	45,9	37,0	21,1	12,7
у т.ч.: тваринництва		-12,1	-43,0	-3,6	-8,4	-7,6	0,7	6,2	-4,9
з них: молоко	38,9	-15,3	-12,7	8,0	9,4	5,5	15,0	23,6	3,2
велика рогата худоба	19,0	-14,8	-51,4	-34,9	-24,4	-27,5	-36,4	-19,1	-27,2
свині	8,9	-39,7	-56,9	-21,5	22,8	4,1	10,8	18,6	-7,6
птиця (м'ясо)	-3,6	-8,9	-37,4	13,1	-0,9	-15,3	4,0	1,6	-0,4
яйця	36,9	20,7	0,3	18,7	-21,3	-7,2	-5,5	-16,7	4,4

Висновки. Аналіз сучасного стану економіки сільського господарства Львівської області показав, що більшість його галузей перебуває в затяжній кризі, вони залишаються збитковими, виробляють продукцію низької якості, неефективно використовують наявні земельні, трудові, матеріально-технічні та інші ресурси, що призводить до згорання виробництва валової доданої вартості. Ефективний розвиток галузей АПК, підвищення конкурентоспроможності підприємств є основним завданням сьогодення.

Водночас, незважаючи на негативні явища, аграрний сектор сьогодні є галуззю, що розвивається найбільш динамічно. Зокрема впродовж останніх трьох

років поступово зростають посівні площі, підвищується рівень землеробства, застосовуються інтенсивні і ресурсощадні технології. Окреслилася тенденція до стабільного розвитку тваринництва: збільшується поголів'я великої рогатої худоби, свиней та птиці, сповільнюються темпи зменшення поголів'я корів, зростає товарність виробництва. Усе це вказує на прояви позитивних тенденцій у розвитку галузі, що призведе до нарощування обсягів валової доданої вартості та ефективності виробництва загалом.

Бібліографічний список

1. Організаційно-економічний механізм підвищення соціально-економічної ефективності функціонування АПК Західного регіону України : колективна монографія / за ред. П. С. Березівського. – Львів : Український бестселер, 2011. – 688 с.
2. Біттер О. А. Рівень життя сільського населення: проблеми і перспективи : монографія / О. А. Біттер. – Львів : Укр. технології, 2005. – 288 с.
3. Губені Ю. Е., Матковський С. О. Організаційно-економічні та правові проблеми розвитку сільського господарства та сільських територій // Зб. наук. доповідей та статей / за ред. проф. Ю. Е. Губені та проф. С. О. Матковського. – Львів : Укр. технології, 2012. – 468 с.
4. Костирко І. Г. Облік і аудит в аграрному секторі в умовах транзитивної економіки : монографія / І. Г. Костирко. – Львів : Сполом, 2012. – 296 с.
5. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК : навч. посіб. / Г. В. Черевко. – К. : Знання, 2006. – 339 с.
6. Юрчишин В. В. Розвиток різноукладності на селі: особливості, проблеми / за ред. В. В. Юрчишина. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 446 с.

Гончаренко Л. Валова додана вартість та її динаміка в агропромисловому комплексі Львівської області

Проаналізовано стан розвитку агропромислового комплексу Львівської області, його місце в аграрному секторі держави, подано оцінку впливу структурних і організаційних змін на обсяги валової доданої вартості, що продукується в галузі, з метою посилення впливу органів управління на її зростання.

Ключові слова: валова додана вартість, агропромисловий комплекс.

Honcharenko L. Gross value added and its dynamics in agricultural complex of Lviv region

The state of agricultural complex of Lviv region and its place in the agricultural sector of country has been analyzed; influence of structural and organizational changes on the value added produced by the industry has been evaluated for strengthening the impact on its growth.

Key words: gross value added, agricultural complex.

Гончаренко Л. Валовая добавленная стоимость и ее динамика в агропромышленном комплексе Львовской области

Проведён анализ состояния агропромышленного комплекса Львовской области, его места в аграрном секторе страны, дана оценка влияния структурных и организационных изменений на объемы валовой добавленной стоимости, которая производится в отрасли, с целью усиления влияния органов управления на ее рост.

Ключевые слова: валовая добавленная стоимость, агропромышленный комплекс.